

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פרשת כי תבוא

יציאת השבת:

19:26

ירושלים: 19:24

יה' אלול תשע"ד
הפטרה: קומי אורי
יציאת השבת ר"ת 20:04
הפטרה שישית לתורה

כניסת השבת:

18:21

ירושלים: 18:14

מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בפרשתנו מובא כי יתכן שאדם יקיים את מצוות ה' ואף על פי כן יענש בחומרה. הכיצד? אדם המקיים מצוות אך הוא עושה אותם ללא שמחה, אנוס על פי הדיבור, הרי עונשו מפורש בכתוב: "תחת אשר לא עבדת את ה' א-לקיך בשמחה מרוב כל ועבדת את אויביך אשר ישלחנו ה' בך ברעב ובצמא ובעירוס ובחוסר כל".

ופירש רבינו בחיי: "יאשימנו הכתוב בעבדו השי"ת ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצוות, והשמחה במעשה המצוה - מצוה בפני עצמו, מלבד השכר שיש לו על המצוה יש לו שכר על השמחה, ועל כן יעניש בכאן למי שעובד עבודת המצוה כשלא עשאה בשמחה, ולכך צריך שיעשה אדם המצוות בשמחה ובכוונה שלמה, וכן אמרו במדרש רות: אלו היה יודע ראובן שהקב"ה מכתוב עליו (בראשית לו): זישמע ראובן ויצלהו מידם, בכתפו היה מוליכו לאביו, ואלו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו (שמות ה): זראך ושמח בלבוי, בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו, ואלו היה יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו (רות ב): זתאכל ותשבע ותותר, עגלים פטומים היה מאכילה".

לכאורה יש לתמוה, אילו היו יודעים שיכתב עליהם היו עושים יותר ממה שעשו? אלא יש כאן את היסוד לשמחה בעשיית המצוות. אם אדם היה יודע את גודל מעשהו בכך שקיים את מצוות הבורא, אהבתו אליו והשכר הצפון לו לעתיד לבוא, היה שמח ורוקד בעשיית המצוות. יוצא איפה, שכאשר אדם מקיים מצווה בלא שמחה הרי יש בוזה חוסר אמונה בה' יתברך. זהו המקור לדבריו המפורסמים של רבי נחמן (לקוטי מוה"ר תנינא כד): "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, ולהתגבר להרחיק העצבות והמרה שחרה בכל כחו... והכלל, שצריך להתגבר מאד בכל הכחות להיות אף שמח תמיד. כי טבע האדם למשך עצמו למרה שחרה ועצבות מחמת פגעי ומקרי הזמן, וכל אדם מלא יסורים, על כן צריך להכריח את עצמו בכח גדול להיות בשמחה תמיד". יהי רצון שנזכה לשמחה אמיתית תמיד, אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

תשובה, תפילה וצדקה – מעבירין את רוע הגזירה

הקללות המופיעות בתורה באות לעורר את עם ישראל לתיקון רוחני עמוק, רבותינו

מצאו קשר בין המכה שנראית לעינינו לבין סיבתה (אבות ה, ט):

חיה רעה באה לעולם על שבעת שוא, ועל חילול השם. גלות באה לעולם על עובדי עבודה זרה, ועל גלוי עריות, ועל שפיכות דמים, ועל השמטת הארץ. בארבעה פרקים הדבר מתרבה. ברביעית, ובשביעית ובמוצאי שביעית החג שבכל שנה ושנה. ברביעית, מפני מעשר עני שבשלישית. בשביעית, מפני מעשר עני שבששית. ובמוצאי שביעית, מפני פרות שביעית. ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה, מפני גזל מתנות עניים:

חיה רעה באה לעולם על שבעת שוא ועל חילול השם – בניגוד לשבעת שקר בה לדוגמא, אדם נשבע על עץ שהוא אבן, הרי שהנשבע לשוא נשבע על עץ שהוא עץ. גם שבעה זו אסורה בתכלית, כיון ששבעה זו היא לבטלה ושלא לצורך.

הגדרת חילול השם, היא עבירה חמורה המשתנה לפי האדם וכמו שאמרו (יומא פו, א): "אבל מי שיש חילול השם בידו, אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורין למרק, אלא כולן תולין ומיתה ממרקת. שנאמר: 'זנגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותו'. היכי דמי חילול השם? אמר רב: כגון אני, אם אקח בשר מהאיטליו ולא אתן את התשלום לאלתר. (וכשאני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזלן, ולמד ממני להיות מזלזל בגזל, רש"י). רבי יוחנן אמר: כגון אני, שאלך ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין". (ואין הכל יודעין שנחלשתי בגרסתני, והם למדין הימני להבטל מתלמוד תורה, רש"י).

וכן אמרו (סו): "אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ואין משאו ומתנו באמונה, ואין דבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו – אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלמדו תורה, אוי לו לרבו שלמדו תורה, פלוני שלמד תורה – ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכווערין דרכיו! ועליו הכתוב אומר: 'באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו'".

ופירש רש"י: "שהכתוב קוראו חילול השם, כשאדם חשוב עובר עבירה ופורענות באה עליו, והכל אומרים: מה הועילו לו, ראה החסידים והחכמים רעה באה עליהם, שנאמר: זיחללו את שם קדשי, ובמה חללוהו באמור עליהם הנכרים שגלו ביניהן, ראו עם ה' אלה ולא יכול להצילם שלא יגלו, נמצא שם שמים מתחלל וכבודו מתמעט".

ובתלמוד (שבת לג, א): "בעון שבעת שוא ושבעת שקר וחילול השם וחילול שבת חיה רעה רבה ובהמה כלה, ובני אדם מתמעטין, והדרכים משתוממין, שנאמר (ויקרא כו, כג): 'זאם באלה לא תוסרו לך, אל תקרי פֶּאֱלָה אלא פֶּאֱלָה (שבעה). וכתוב: 'זהשלחתי בכס את חית השדה ושכלה אתכם'".

וזהו מידה כנגד מידה, שכן האדם פגע בכבוד ה' בכח הדיבור שניתן לו יתר על הבהמה, תבוא הבהמה וחית השדה ותפגע בו. וכן כל מוראו של האדם על הבהמה נובע מצלם אלוקים אשר בו, וכן הוא אומר (בראשית ט, ב): 'זמוראכס וחתכס יהיה על כל חית הארץ, אך בזמן שאדם מחלל את השם ומראה שאין עליו מורא ה', אז גם מוראו סר מחית הארץ, והיא פוגעת בו.

גלות בא לעולם על עובדי עבודה זרה, ועל גלוי עריות, ועל שפיכות דמים, ועל השמטת הארץ – המשנה מגלה את הטעם בגינו נענש עם ישראל בגלות מרה וקשה, וכך מובא בתלמוד (שבת לג, א): "בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל שנאמר (במדבר לה, לג-לד): 'ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה... ולא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני

שוכן בתוכה, הא אתם מטמאים אותה אינכם יושבים בה ואיני שוכן בתוכה. בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין ויובלות גלות בא לעולם, ומגלין אותן ובאין אחרים ויושבין במקומן, שנאמר (ויקרא יח, כז-כח): 'כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם, ותטמא הארץ ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה, כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם'. ובעבודת כוכבים כתוב (ויקרא כו, ל-לה): "'השמדתי את במותיכם והכרתי את חמניכם ונתתי את פגריכם על פגרי גלוליכם וגעלה נפשי אתכם, ונתתי את עריכם חורבה והשמתי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניוחכם, והשימתי אני את הארץ ושממו עליה אויביכם היושבים בה, ואתכם אזרה בגוים והריקותי אחרים חרב והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו חורבה, אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה ואתם בארץ אויביכם אז תשבות הארץ והרצת את שבתותיה, כל ימי השמה תשבות את אשר לא שבתה בשבתותיכם בשבתכם עליה"'.
 שלושת העבירות החמורות מעידות כי יושבי הארץ מואסים בתורה וממילא אינם ראויים לשבת בארץ הטובה, המובטחת לשומרי מצוות ה'. בודאי אלו שאינם מקיימים את המצוות הקשורות בארץ, ואינם שומטים את הקרקע בשנה השביעית כציווי ה', מוכיחים כי אינם מקבלים על עצמם את חוקי הארץ, וזו מקיאה אותם.

בארבעה פרקים הדבר מתרבה – בארבעה זמנים הדבר שמגיע לעולם בגלל העבירות הנזכרות לעיל מתרבה, בשנה הרביעית לשמיטה, ובשביעית שהיא שנת השמיטה, ובמוצאי שביעית, ובמוצאי חג הסוכות שבכל שנה ושנה, והטעם לזה כדברי המשנה להלן.

רביעית מפני מעשר עני שבשלישית, בשביעית מפני מעשר עני שבששית – השדות שבארץ ישראל נזרעות במשך שש שנים, ובשנה השביעית השדות מופקרים, ללא עיבוד על פירותיהם. בעלי השדות מחוייבים לתת בכל שנה עשירית מן היבול ללויים, שלא קבלו נחלה בחלוקת הארץ, ועסקו בשירות בעבודת המקדש. מעשר זה נקרא מעשר ראשון.

בנוסף למעשר זה הפרישו בשנה הראשונה, השניה, הרביעית והחמישית מעשר נוסף: מעשר שני. מעשר זה ניתן למאכל לבעל השדה, אך היה נאכל בירושלים בלבד. בשנה השלישית והשישית הפרישו במקום המעשר השני הנאכל לבעלים, מעשר עני הניתן לעניים בלבד. מעתה ברורה קביעת המשנה כי הדבר מתרבה בשנה הרביעית והשביעית לשמיטה, שכיון שלא נתנו לעניים את המעשר שלהם וגרמו להם למות ברעב, בא הדבר מידה כנגד מידה והורג בהם.

ובמוצאי שביעית מפני פירות שביעית – התורה מצווה אותנו (שמות כג, י-יא): "ושש שנים תזרע את ארצך ואספת את תבואתה, והשביעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביוני עמך ויתרם תאכל חית השדה, כן תעשה לכרמך לזיתך". הפקרת התבואה בשביעית נועדה לאכילת האביונים. הדבר מתרבה במוצאי השנה השביעית, בגלל שלא הפקירו בעלי השדות את פירות השביעית לאביוני הארץ, כדי להחיות בהם את נפשם.

ובמוצאי החג שבכל שנה ושנה מפני גזל מתנות עניים – אנו מצויים לתת מתנות עניים בשעת הקציר והבציר, ככתוב (ויקרא יט, ט-י): "ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצר ולקט קצירך לא תלקט, וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני ולגר תעזוב אתם אני ה' אלהיכם". ומכאן החובה לתת לעניים: פאה, לקט, שכחה, פרט ועוללות. אדם הנמנע לתת לעניים את מתנותיהם ידע כי הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא פרקליטם, כאמור (משלי כב, כב-כג): "אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער, כי ה' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש". חג הסוכות הוא חג האסיף, מי שלא נתן עד מוצאי החג את מתנות העניים, כבר לא יתנם והרי הם גזולות בידו, ולפיכך במוצאי החג מתרבה הדבר, ל"ע. ומכאן הזהירות הגדולה הנדרשת בקיום מצוות אלו הלכה למעשה.

הלכות אמירת סליחות

א. מנהג הספרדים לומר סליחות מליל ב' באלול עד יום הכיפורים כי המה ימי רצון. והאר"י ז"ל היה נוהג לומר סליחות מלה במלה עם הציבור החל מר"ח אלול. אין אומרים סליחות בראש חודש אלול, בשבת ובראש השנה.

ב. האשכנזים נוהגים לומר סליחות החל ממוצאי שבת שלפני ראש השנה (עיין הגאון תקפ"א אות ח' ומשנ"ב ס"ק ו'). אם חל ראש השנה ביום ב' או ג' מתחילים האשכנזים "סליחות" במוצאי שבת בשבוע שקודם לכן, בכדי לומר סליחות לכל הפחות ארבעה ימים קודם ראש השנה, שבצירוף עם ימי הסליחות שבעשרת ימי תשובה יהיו סה"כ עשרה ימים.

ג. אפשר לומר "סליחות" רק אחרי חצות לילה ובשום אופן לא יאמרו "סליחות" או י"ג מידות לפני חצות לילה (כה"ח שם ס"ק א' ב'). יש מהאשכנזים שאומרים "סליחות" בלילה הראשון קודם חצות, ומקפידים בזה כיון שיש בו סליחה של "במוצאי מנוחה". וגם מי שהחזיק במנהג זה, טוב שישנה ויאמר "סליחות" אחר חצות הלילה.

ד. הזמן הטוב ביותר לסליחות הוא לפנות בוקר בשעה שהיא עת רצון קודם תפילת "ותיקון" (עם הנץ החמה). ואם איחרו – אפשר לומר סליחות אחר כך. (כה"ח שם ס"ק א, ב). וישתדל עכ"פ בערב ראש השנה לומר סליחות קודם עלות השחר על מנת שיוכל לומר וידוי ונפילת אפים בסליחות.

ה. תיקון חצות קודם במעלה לסליחות ולתלמוד תורה. על כן אם אדם ער אחר חצות, או שקם קודם עלות השחר יקדים לומר תיקון חצות, ואף אם יפסיד בכך אמירת סליחות.

ו. מורים ומלמדים צריכים גם הם להתאמץ לומר סליחות עם הציבור, וראוי להם לישון מוקדם על מנת שלא לפגוע בתלמידיהם וכדו'. כתב החיד"א: "וראיתי כמה ת"ח בימים האלה מפסיקים ללמוד שאלות ותשובות, לפלפל, ואומרים סליחות, תפילות ותחנונים. ועוסקים בספרי מוסר.

ז. נוהגים להגיש תה או קפה לאומרים סליחות בבית הכנסת על מנת להקל על הקמים בשעה מוקדמת, ומותר שיהיו עם סוכר (עיין כה"ח פ"ט ס"ק ל"א). אמנם מי שיכול להתגבר ולא לשתות תבוא עליו ברכה, ובמיוחד אחרי עלות השחר, ובכל מקרה אין להגיש דברי מאכל בזמן הסליחות. ולפי הזוהר הקדוש אין לאכול ולשתות לפני עלות השחר, ונוהגים להקל בשתיה.

ח. כאשר היחיד מתוודה, טוב ונכון שבסוף נוסח הידווי יתוודה על חטאיו הפרטיים, ויעשה זאת בלחש כדי שלא ישמעו אחרים את חטאיו, דכתיב: "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה". אמנם בנוסח המודפס בסידורים שהכול אומרים אותו, ואפילו וידוי הגדול של רבנו ניסים אין בו משום מפרסם חטאיו.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0577788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה ציטרון הי"ד. היה יצחק שושן הי"ד. שרה בת שמחה הי"ד. יצחק אילון הי"ד. מרים יהודה הי"ד. ציפורה ויהושע לוי הי"ד. ביבה אלימלך הי"ד. ישי הלוי הי"ד. אורי חיים מנחם הי"ד. עיר בן עישה הי"ד. תיקוה בת עזיזה הי"ד. אלגרה בת ג'אן הי"ד. מנחם בת ענוה הי"ד. פנחס רחמי הי"ד. הראל בן אביגיל הי"ד. אילנה בת סליחה הי"ד. ישי ורחל לוי הי"ד. תנה בת זוהרה הי"ד. להחזרת נעדריו ושבינו ובהם: גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ד. לעילוי נשמת הנערים: אייל יפרח הי"ד, גיל-עד שעאר הי"ד, נפתלי יעקב פרנקל הי"ד. ולענין ארון שאול הי"ד וחללי מבצע צוק איתן. לעילוי נשמת: דוב מרדכי אליה זעקל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. דוב שלמה צרף ז"ל. רבי יעקב ששן ז"ל. ינה ונה ז"ל. ברכה ספן ז"ל. נדיר נחם ז"ל. ניסים כהן ז"ל. ספר נחום ז"ל. נחמה שמעון בת חזאת ז"ל. עליזה דוד ז"ל. מנחה לוי ז"ל. אסתר בת תרוא ז"ל. אסתר חדד ז"ל. שלמות אלקבי ז"ל. תנה יצחק ז"ל. דעה פנתק ז"ל. מרדכי ומשה בני לאה מרדכי ז"ל. אליה בת פריחה ז"ל. תרצה זיגון ז"ל. ישראל אברהם נתן בן מלכה ז"ל. ישראל אברהם נתן ז"ל. אסתר ונעבר נחום ז"ל. ישראל בן שושנה ז"ל. יצחק בן מול מרדכי ז"ל. רובי בן שלום צעדי ז"ל. מרים וענוה ז"ל. עזיזה עמנו ז"ל. יצחק ועמנו אטיאם ז"ל. יצחק עמירה ז"ל. ניסים בן תנה ז"ל. שמעון אבוסבול ז"ל. יצחק ולאה אסטרנו ז"ל. רות יעקב ז"ל. חיה רחל לוי ז"ל. אליהו טוישו ז"ל. נעימה בת מגודה ז"ל. שמחה אילון ז"ל. סוליקה שושן ז"ל. לואיזה מרד ז"ל. זוהרה בת תנה ז"ל. עליזה כהן ז"ל. ר' חיים אוחננה ז"ל. אהרן זקין ז"ל. אורי ארון מעלים ז"ל. דוב אברהם צוקרמן ז"ל. ראובן אלון בן נוסיה ז"ל. דוד חגיבי ז"ל. דוד גרוסברג ז"ל. אברהם עמנו דמרי ז"ל. רבי דוד כהן זצ"ל. עישה דהן ז"ל. ולענין הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצ, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה